

Vajdaság Autonóm Tartomány [szerkesztés]

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából.

Ez a szócikk Szerbia tartományáról szól. Hasonló címmel lásd még: Vajdaság (egyértelműsítő).

A **Vajdaság**, teljes nevén **Vajdaság Autonóm Tartomány**, Szerbia északi, Magyarországgal határos, részben magyarok által lakott területe. Szerbia autonóm tartománya. A tartomány etnikai összetétele rendkívül változatos: több mint 25 különböző etnikai csoport teszi ki a régió lakosságának egyharmadát. Vajdaságnak 6 hivatalos nyelve van, amely tükrözi a vidék sokszínű etnikai és nyelvi összetételét, valamint gazdag kulturális hagyományait.

Tartalomjegyzék

- 1 Elnevezés
- 2 Földrajz
- 3 Története
- 4 Néesség
 - 4.1 Demográfia
 - 4.2 Migráció
- 5 Közigazgatás
- 6 Politika
 - 6.1 Helyi politikai szervezetek
 - 6.1.1 Helyi magyar politikai pártok
- 7 Kultúra
- 8 Látnivalók
- 9 Külső hivatkozások

Elnevezés [szerkesztés]

A Vajdaság Autonóm Tartomány elnevezése a tartomány hivatalos nyelvein: szerbül *Аутономна Покрајина Војводина*, szlovákul *Autonómna pokrajina Vojvodina*, horvátul *Autonomna Pokrajina Vojvodina*, románul *Provincia Autonomă Voivodina*, ruszin nyelven *Автономна Покраїна Войводина*.

A tartományt a mindennapokban általában a rövidebb Vajdaság névvel jelölik. Magyar lakosságának egy része névelő nélkül használja. (Pl.: „Vajdaság székhelye Újvidék.”)

A Vajdaság elnevezés a szerb *Vojvodina* szóból származik, amelyet először az 1848-49-es forradalom idején említettek. Mostanában a vajdasági magyarok közül néhányan szívesebben használják a **Délvidék** kifejezést a mai Vajdaság területére. A magyarországi használatban azonban a Délvidék elnevezés történelmi és politikai szempontból a mai Vajdaságnál tágabb földrajzi egységre, a volt Magyar Királyság egész déli részére, így Horvátország egyes területeire is vonatkozik. (1920 előtt pedig még a Bánságnak a mai Romániában fekvő keleti részét is beleértették.)

Földrajz [szerkesztés]

Vajdaság Autonóm Tartomány
Аутономна Покрајина Војводина
Autonómna Pokrajina Vojvodina
Provincia Autonomă Voivodina
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Автономна Покраїна Войводина

A Vajdaság zászlaja

A Vajdaság címere

Ország	Szerbia
Székhely	Újvidék
Terület – Teljes – víz %	21500 km² n/a
Néesség – Teljes (2002) – Népsűrűség	2 031 992 fő 94,51 fő/km²
Etnikai csoportok (2002)	szerb: 65,05% - magyar: 14,28% - szlovák: 2,79% - horvát: 2,78% - más: 15,1%
Hivatalos nyelvek	szerb, magyar, szlovák, román, horvát, ruszin
Időzóna	UTC +1
Országghívószám	+381
A Tartományi Gyűlés elnöke	Bojan Kostreš (Vajdasági Szociáldemokrata Liga)
A Tartomány miniszterelnöke	Bojan Pajtić (Demokrata Párt)
Honlap	www.vojvodina.sr.gov.yu (http://www.vojvodina.sr.gov.yu/)

Ködös reggel a Deliblati homokpusztán. Fejértelep templomtornya is látható.

A Vajdaság 21 500 km² területű. Három nagy folyója, a Duna, a Tisza és a Száva három nagy földrajzi egységre osztja a tartományt:

Bácska (*Bačka*, földrajzilag Közép-, és Dél-Bácska)

Bánság (*Banat*, földrajzilag Nyugat-Bánság)

Szerémség (*Srem*, földrajzilag Kelet-Szerémség)

Bácska és Nyugat-Bánság a folyók által feltöltött homokos síkság, a magyar Alföld folytatása. A Kárpát-medence nagy folyói erre folynak össze. Szerémségben a Tarcal-hegység (*Fruška Gora*) húzódik, amely keletre téríti a Dunát. A Bánságban található a tartomány legmagasabb pontja, a Kudrici tető (641 m), amely a romániai Krassó-Szörényi-Érchegységhez kapcsolható Verseci-hegység csúcsa.

A terület éghajlata kontinentális.

Története [szerkesztés]

- 1526 és 1527 között a szerbek felkelése zajlott le Szapolyai János ellen, amely más területeket is lángba borított. A felkelők vezére Cserni Jován a délvidéki szerbek cárának kiáltotta ki magát. Ezt később a független Vajdaság történelmi alapjának kívánták felhasználni a szerbek.
- 1848-ban a szerb kisebbség kilátásba helyezte az önálló Szerb Vajdasági állam megalakítását, amely később egyesült volna Szerbiával, ezért fegyveres harcot kezdeményezett a magyar honvédsereg ellen.
- A mai Vajdaság Autonóm Tartomány területe a trianoni békeszerződésig (1920) a Magyarország (azon belül Bács-Bodrog vármegye, Torontál vármegye és Temes vármegye) illetve Horvát-Szlavónország, Magyarország társországa (azon belül Szerém vármegye) része volt.
- A trianoni békeszerződéssel az egykori Délvidék nagy része, benne a mai Vajdaság területeivel a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz került.
- A II. világháború alatt, 1941 áprilisa és 1944 októbere között a Duna és a Tisza közötti rész újra Magyarország, a Dráva és a Száva közötti rész pedig az úgynevezett Független Horvát Állam része lett, végül a Tiszától keletre fekvő rész közvetlen német közigazgatás alatt állt.
- 1941 és 1944 között a többnyire magyar nyelvű zsidó lakosság legnagyobb részét deportálták. A német közigazgatás alatt álló Nyugat-Bánságban még a zsinagógákat is lerombolták. Atrocitások a polgári lakosság ellen a Horvátországhoz tartozó Szerémségben és a Magyarországhoz került területen is történtek (Újvidéki vérengzés), elsősorban a szerbek és a kommunista csoportosulások ellen.
- 1944-ben a szerb partizánalakulatok a Vörös Hadsereg segítségével újra elfoglalják e területeket, ami ezúttal a német, magyar és horvát polgári lakosság vérontásához vezetett, de több zsinagógát is leromboltak (pl.: Óbecsén). A német (sváb) lakosságot kitelepítették, a magyar lakosság egy része Magyarországra menekült.
- 1944-1945 telén a kommunista pártvezetés utasítására tömeges kivégzéseket, etnikai népirtást követtek el a megmaradt magyar és sváb lakosság ellen. A meggyilkoltak száma pontosan nem ismert, de 35 és 45 ezer között becsülik (Délvidéki vérengzések).
- A párizsi békeszerződés (1947) után a terület hivatalosan is Jugoszlávia része lett. Az elmenekült, kitelepített vagy meggyilkolt német, magyar és horvát családok házaiba a legtöbb településen az egykori Jugoszlávia déli részéről szerb és montenegrói lakosságot költöztettek. Az erőszakos lakosságcserevel a szerbek a Vajdaságban abszolút többségbe kerültek.
- Jugoszlávia 1974-es alkotmánya széleskörű autonómiát biztosított a soknemzetiségű Vajdaságnak és a főleg albánok lakta Kosovo tartománynak a Szerb Szocialista Köztársaságon belül. Amikor Szerbia 1988-ban megszüntette Vajdaság és Kosovo-Metohija autonómiáját, megbomlott a Jugoszlávián belüli nemzetek különben is kényes erőviszonya a szerbek javára, ami végülis polgárháborúhoz és Jugoszlávia véres széthullásához vezetett.
- Az 1990-es évek elejétől kezdve erősödik a mind nagyobb önállóságot követelő erők hangja.

Népesség [szerkesztés]

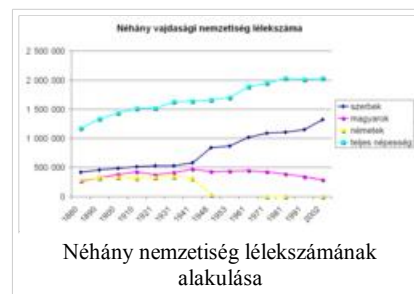
A 2002-es népszámlálás adatai szerint, Vajdaság Autonóm Tartománynak 2 031 992 lakosa van.

A tartomány etnikumai a következők:

Nemzetiség neve	Lélekszám (fő)	Arány (százalék)
Szerbek	1 321 807	65,05
Magyarok	290 207	14,28
Szlovákok	56 637	2,79
Horvátok	56 546	2,78
Nem nyilatkozott	55 016	2,71
Jugoszlávok	49 881	2,45
Montenegróiak	35 513	1,75
Románok	30 419	1,50
Romák	29 057	1,43
Bunyevácok	19 766	0,97
Ruszinok	15 626	0,77
Macedónok	11 785	0,58
Ukránok	4 635	0,23
Egyéb	55 097	2,71
Összesen	2 031 992	100

A Vajdaság etnikai térképe a 2002-es adatok szerint.

Néhány nemzetiség lélekszámának alakulása

Demográfia [szerkesztés]

Vajdaságban a természetes népszaporulat 1989 óta negatív mind a 45 tartományi községben. Évente közel 10 ezer emberrel több hal meg, mint amennyi születik. A lakosság átlagéletkora 40 év, a 60 évnél idősebbek a teljes populációnak 21 százalékát, a 19 évnél fiatalabbak 18 százalékát teszik ki. A szülés pillanata is egyre inkább kitolódik, jelenleg átlagban 27 éves korukban szülnek a vajdasági nők. Még mindig abortusszal „szabályozzák” a kívánt gyermekek számát, s az abortusz valamint a nemi betegségek a fő okai a terméketlenségnek, amellyel a házaspárok 18 százaléka küzd.

Az ENSZ Népesedési Alapjának 2006. évi jelentése szerint Szerbiának van az egyik leginkább előregedett lakossága. Két-három évtizeden belül munkaerőhiány léphet fel, amit a környező országokból idevonzott munkaerővel kell majd pótolni.

Migráció [szerkesztés]

1990 és 1993 között, majd 1995-ben több mint 270 ezer menekült telepedett le a tartományban, ami az összes szerbiai menekült 40%-a, Vajdaság lakosságának pedig 13%-a. A menekültek 92%-a szerb nemzetiségű volt, akik a délszláv háborúk során több hullámban érkeztek, elsősorban Horvátországból, majd Boszniából. Elsősorban Bácska délnyugati részén és a Szerémségben telepedtek le, valamint a nagyobb városokban. A menekültek száma Újvidéken 25 000, Rumán 6-8000, Zomborban, Pancsován, Indijában, Szabadkán 6000 fő.

Az 1990-es évek elején Szerbiából mintegy 200 000 fiatal szekember távozott. A kivándorlás Vajdaságban volt a legnagyobb arányú, noha ez az ország gazdaságilag legfejlettebb része. Itt is elsősorban a fiatalokat és a magyarokat érintette, akik a katonai kötelezettség és a háborús veszély elől, valamint gazdasági okokból távoztak. Emiatt a helyi magyarság termékenysége erősen lecsökkent.

Közigazgatás [szerkesztés]

Vajdaság hét körzetre van felosztva (zárójelben a körzetek szerb nyelvű elnevezése):

- Észak-bácskai körzet (*Severnobački Okrug*)
- Nyugat-bácskai körzet (*Zapadnobački Okrug*)
- Dél-bácskai körzet (*Južnobački Okrug*)
- Észak-bánsági körzet (*Severnobanatski Okrug*)
- Közép-bánsági körzet (*Srednjebanatski Okrug*)
- Dél-bánsági körzet (*Južnobanatski Okrug*)
- Szerémségi körzet (*Sremski Okrug*)

A körzetek községekre (*opština*) oszlanak, ezek tulajdonképpen több kisebb falu és város közös közigazgatási egységei, méretüket tekintve inkább az egykori magyar járásoknak felelnek meg. E közigazgatási egységek közül csak Újvidéket nevezik jogilag *városnak*. A község székhely települése – amiről általában a községet is elnevezik – a *községközpont*.

A Vajdaság tartományi székhelye és egyben legnagyobb városa Újvidék (216 000 lakos), második legnépesebb települése Szabadka (99 000 lakos).

- A Vajdaság települései

Politika [szerkesztés]

A 2008-as tartományi választások után a vajdasági képviselőház összetétele a következő:

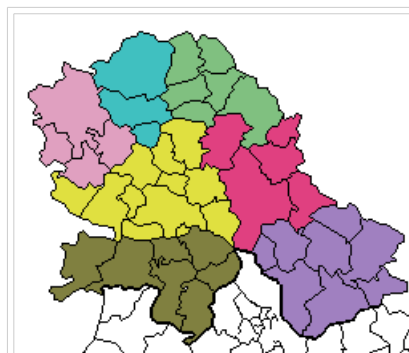
Pártok és koalíciók neve	Mandátumok száma
Európai Vajdaságért	64
Szerb Radikális Párt	25
Magyar Koalíció	9
Együtt Vajdaságért	6
Demokrata Párt – Új Szerbia	6
Szerbiai Szocialista Párt – Szerbiai Egyesült Nyugdíjasok Pártja	4
Liberális Demokrata Párt	1
Civil szervezetek:	
■ Együtt A Jobb Szabadkáért ■ Verseci Régió Mozgalom – Európai Régió	5
Összesen	120

Helyi politikai szervezetek [szerkesztés]

- Vajdasági Szociáldemokrata Liga (VSZL), elnöke Nenad Csanak
- Vajdasági Horvátok Demokratikus Szövetsége (VHDSZ), elnöke Petar Kuntics

Helyi magyar politikai pártok [szerkesztés]

- Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ), elnöke Pásztor István
- Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK), elnöke Páll Sándor
- Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP), elnöke Ágoston András
- Magyar Polgári Szövetség (MPSZ), elnöke Rácz Szabó László

Vajdaság Autonóm Tartomány körzetei.

- Észak-bácskai körzet
- Nyugat-bácskai körzet
- Dél-bácskai körzet
- Észak-bánsági körzet
- Közép-bánsági körzet
- Dél-bánsági körzet
- Szerémségi körzet

Az újvidéki Báni Palota, a tartományi parlament épülete

A VMSZ-nek inkább az északon, egy tömbben élő magyarok, míg a VMDK-nak és a VM DP-nek a délen, fálvakban szórványban élő magyarok alkotják társadalmi bázisát.

A 2007. januári szerbiai választásokon a korábbi évekkel szemben a VMSZ csak 46 990, a VMDK és VM DP alkotta Magyar Összefogás Koalíció pedig csak 10 555 szavazatot kapott, vagyis e pártok politikája egyre kevésbé talál támogatásra a helyi magyarság körében.

Kultúra [szerkesztés]

Az egyik leghíresebb vajdasági popénekes az újvidéki Đorđe Balašević. Világhírű hegedűművész a kavillói (Rákóczi-falu) származású Lajkó Félix. Észak-bácskai (magyarkanizsai) származású a világhírű Nagy József táncos-koreográfus, *Jelszínház* nevű formációja orléansi székhellyel működik, alkotóműhelyét pedig Magyarkanizsán hozta létre. Vajdaságban született Danilo Kiš jugoszláv író is.

Különböző nemzetek heti- és napilapjait szerkesztik Vajdaságban. A magyarok legnépszerűbb újságai a *Magyar Szó*, a *Hét Nap* és a *Családi Kör*. További újságok a szerb *Dnevnik* (*Napi újság*), a horvát *Hrvatska riječ* (*Horvát szó*), a szlovák *Hlas Ludu* (*Az emberek hangja*), a román *Libertatea* (*Szabadság*), a ruszin *Руске слово* (*Ruszin szó*) és a bunyevác *Bunjevačke novine* (*Bunyevác újság*).

Látnivalók [szerkesztés]

 Részletező szócikk: Szerbia magyar emlékei, látnivalói

Külső hivatkozások [szerkesztés]

- A Vajdaság települései és címerai (<http://vajdasag.netoktato.hu>)
- Magyar Szó napilap (<http://www.magjarszo.com>)
- Vajdasági Magyar Művelődési Egyesület (<http://www.vmmi.org/home>)
- symposion.org.yu (<http://www.symposion.org.yu>) – közéleti kultúrmonitor
- vajdasagma.info (<http://www.vajdasagma.info>) – Délvidéki hírportál
- Átfogó vajdasági linkgyűjtemény (<http://www.vajdasag.net>)
- Vajdaság (képek) (http://www.albumom.com/image/Szerbia_Vajdasag_2486.aspx)

A lap eredeti címe: „http://hu.wikipedia.org/wiki/Vajdas%C3%A1g_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny”

Kategória: Vajdaság

- A lap utolsó módosítása: 2008. május 26., 21:00.
 - A lap szövege a GNU Free Documentation License feltételei szerint használható fel (lásd a **Wikipédia:Felhasználási feltételek** lapot).
- A Wikipedia® a Wikimedia Foundation, Inc. bejegyzett védjegye.